

Lekce 5

Rozložené akordy

Hra doprovodné linie v podobě rozložených akordů je vhodná u pomalejších lidových písní lyrického charakteru, vhodná je také především v případě, kdy nedochází (alespoň ne příliš často) ke změnám akordů uvnitř taktu. Technicky není většinou příliš náročná, ale v některých případech volba takové stylizace přináší jistá úskalí.

Roli doprovodu bude hrát opět part levé ruky. I zde je možné vyjít do značné míry z „položených akordů“. Rozložené akordy budou tvořit tzv. figuru, jejíž struktura bude vycházet z metra a rytmu melodie. Budeme vždy figuru hrát od spodního tónu zvoleného tvaru akordu směrem nahoru. Převážně budeme používat základní tvary akordů, protože základní tón akordu nejjasněji definuje akord, který zazní vcelku poměrně pozdě – prostě až tehdy, kdy ho stihneme celý zahrát.

Příloha 1 – Píseň Kačenka divoká

V případě, že se rozhodneme použít tuto stylizaci i tehdy, že dochází v písni ke střídání akordů i v rámci jednoho taktu, musíme zvolit takový pohyb doprovodné figury, abychom stihli zahrát alespoň základní tón a tercii předepsaného akordu.

Příloha 2 – Píseň Máminy oči

Doprovod písní v celém (čtyřčtvrtečním) taktu

Některé písně umělé (zkomponované konkrétním autorem), ale i některé písně lidové, jsou zapisovány ve čtyřčtvrtečním taktu. V takovém případě si počínáme obdobně, jako u písní v metru dvoučtvrtečním.

Příloha 3 – Doprovod písní Písnička pro maminku a Měla jsem holoubka.

Předehra a dohra

Pokud mají žáci zazpívat píseň s doprovodem, musí se nejdříve „dozvědět“, od kterého tónu mají začít. Teoreticky stačí, když jim učitel tento tón předem zahraje, ale mnohem vhodnější je předsadit před píseň tzv. předehru.

Ideální situace je, když předehra a dohra (v některých případech mohou být totožné) tvoří organickou součást písně. Vytvořit takový útvar však není snadné.

Východisko z nouze

Není-li dostatek času na přípravu, lze použít „univerzální předehru“, která splní svou úlohu alespoň na základní úrovni.

1. Cílem předehry je „pocitově“ utvrdit v žácích tóninu, ve které píseň bude interpretována.
2. Předehra musí být ve stejném tempu a metru (taktu), jako píseň.
3. Vhodné je, aby stylizace doprovodu již v předehře odpovídala použité stylizaci doprovodu písně.

4. Melodický postup použitý v předejře by měl napomoci pocitu utvrzení tóniny.

Uvedené základní cíle je schopna naplnit i zmíněná univerzální předejra. Předejra by obecně neměla být moc dlouhá, postačí dva až tři takty podle toho, je-li první fráze písně členěna po dvou (častější) nebo třech taktech. Po harmonické stránce utvrdí pocit tóniny sled akordů T-D⁷-T. Začneme tedy tónikou, na poslední dobu prvního taktu (u dvoutaktové předejry) nebo ve druhém taktu (u třítaktové předejry) použijeme dominantní čtyřzvuk a v posledním taktu se zastavíme na tónice (v obou případech). Budeme již během předejry hrát ve stejném tempu a „taktu“, ve kterém bude píseň. Použijeme stejnou doprovodnou figuru, jako v písni a melodie předejry bude klesat od 3. stupně stupnice (harmonizujeme tónikou), přes 2. stupeň (dominanta) až na stupeň 1. (tónika). Nalézt tři první stupně dané tóniny není těžké a interpretačně to nepředstavuje žádný problém. Použité akordy budou jistě součástí doprovodu písně, takže je není nutné zvlášť hledat.

Příloha 4 – Předejra k písni Ivánku náš a Travička zelená (dvoutaktová)

Příloha 5 – Předejra k písni Jetelíčku náš a Vyletěl holoubek (třítaktová)

Uvedené předejry lze použít i jako dohru, případně mezi slokami jako mezihru.

Standardní předejra

Univerzální předejra jen náhodně souvisí po melodické stránce s postupy použitými v písni, ideální přitom je, když předejra i svou melodií „napoví“, jaká píseň bude následovat. Často je možné použít některý úsek písně s drobnou modifikací, aby předejra byla písni podobná, ale nebyla s žádnou její částí zcela totožná.

Příloha 6 – Předejra k písni Travička zelená

Nedisponujeme-li nadstandardním kompozičním talentem, je možné zmíněnou modifikaci realizovat prostým vynecháním některých tónů.

Pokud nechceme, aby byla předejra příliš dlouhá, musíme přistoupit i k úpravě harmonizace, aby byla splněna podmínka, že předejra by měla začínat a končit tónikou.

Příloha 7 – Předejra k písni Kačenka divoká

Ve zcela výjimečných případech začíná píseň jiným akordem než tónikou (nejčastěji se může jednat o dominantu). V takových případech si však můžeme počínat obdobně jako u běžně strukturovaných písní.

Příloha 8 – Předejra k písni Pásla ovečky

Pokud píseň začíná předtaktím, stává se tento „zdvih“ součástí posledního taktu předejry.

Příloha 9 – Předejra k písni Měla jsem holoubka

Uvedené předejry můžete použít i na konci písně nebo mezi slokami, schopnost odlišit strukturálně předejru a dohru je však samozřejmě vítána.